

-de wijngids van José Rentes de Carvalho-
DE WEEMOED
IS ALLEEN IN HET GLAS

José Rentes de Carvalho is Portugees romancier, maar woont en werkt al decennialang in Amsterdam. Een paar jaar terug schreef hij de reisgids *Portugal. Een gids voor vrienden*. Daarop is nu een klein vervolg verschenen: *Wijngids van Portugal*, een even verrassend als persoonlijk naslagwerk.

In de Portugese literatuur heeft hij beroemde voorgangers: Fernando Pessoa schreef het vers "Geef mij nog wat wijn, want het leven is niets". Eca de Queiroz laat zijn romanpersonages voortdurend restaurants binnenstappen, waar ze dan bij een patrijzenborst een fles colares bestellen. "Ja, ik ben in goed gezelschap en dit is de eerste Nederlandstalige gids die is geschreven door een Portugees. Het behoorde een hoofdstuk in mijn reisgids te worden, maar die werd alsmaar zwaarder en dikker. Vandaar: een boekje dat je in je zak kan stoppen als je op zoek gaat naar wijn in mijn land". Ik leg hem een paar etiketten

voor: Montes Clares, een vinho de mesa uit '47; een Alvarinho '87 van het Palacio da Brejoeira; een Cockburn's Vintage port uit '63; een Frei Joao '82 uit de Bairrada; een reserva '84 uit de coöperatie van Borba. José Rentes de Carvalho geeft commentaar, roept ho! of zucht, is kritisch en enthousiast. Woorden van een kenner? "Jawel, maar...", aarzelt de schrijver even: "weet je, Portugezen zijn flinke wijndrinkers, maar wij hemelen de wijn zo niet op als in noordelijke landen. Als ik dan toch euforisch wordt in mijn boekje is dat omdat het goed gaat met de Portugese wijn. Wijnliefhebbers hebben alle redenen om naar Portugal op reis te gaan, omdat je daar nog hele goede en verrassende wijnen kan drinken voor een schappelijke prijs. Maar laat je niet imponeren door gerenommeerde wijnen want die zijn ook daar erg duur. Zo staat in de pousada van Vila Nova de Cerveira een Barca Velha op de kaart voor 150.000 escudos of zo'n 27.000 frank! Dat is diefstal, dat is oplichterij. Maar goed, mijn lievelingswijn is een Sumagre, gemaakt door de coöperatie van Vila Nova de Foz Côa, heel moeilijk te vinden als je de weg niet kent. Die wijn wordt gemaakt met het surplus van druiven voor de portwijn. Wel, voor zo'n 60 frank heb je één van de prachtigste wijnen van Portugal. Of je komt ergens in een klein restaurant, zoals laatst in Valpaços, en de herbergier zet gewoon een kan wijn op tafel, ze vragen ook niet of je rood of wit wil hebben, en dan drink je daar een wijn om u tegen te zeggen. Dat maakt het zo prettig". Onbekend maakt onbemind, zegt het sceptische spreekwoord! "Tot voor kort werd Portugese wijn, als hij goed was, niet eens geëxporteerd maar in het land zelf geconsumeerd. Bovendien was de smaak niet aangepast aan de middelmatige smaak van de moderne consument. In het buitenland drinkt men graag witte Vinho Verde, terwijl de Portugezen de voorkeur geven aan rode die heel hard van smaak is, maar het merkwaardige is dat daar suiker aan toegevoegd wordt om de smaak aan de verschillende landen aan te passen. In Finland lijkt het wel likeur. Zo is de oorspronkelijke smaak helaas aan het vervagen".

VERLIEFD OP EEN OUWE TANTE

Wat dit boekje bijzonder maakt, zijn de persoonlijke herinneringen van de schrijver. Hij heeft nooit zelf wijn gemaakt, maar kent het wereldje door en door. "Ja, ik ben geboren op een

eilandje van woonhuizen tussen al die formidabele daken van de porthuizen in Vila Nova de Gaia. Waar je ook kijkt, zie je die merknamen van de port. Maar ik ben in mijn familie de enige die nooit een wijnstok heeft geplant en ook nooit zelf een wijn heeft gemaakt. Mijn enige bijdrage als kind was het plukken en fijnstampen van de druiven. En die most, dat is een probaat medicijn, dat is een bruisende fermenterende wijn met geneeskrachtige kruiden. Kinderen met puisten en aandoeningen werden dan ook in die plakkerige en vieze most ondergedompeld. Ik ook en dat was niet zo'n prettige ervaring. Maar ik bewaar mooie herinneringen. Daarnet zag ik dat etiket van Cockburn: wel, ene mrs. Cockburn-Smithes is mijn grote liefde geweest toen ik een jaar of zeven was. Ik was echt verzot op die dame, een ouwe tante van dertig jaar met twee kinderen. Mijn droom was met haar weg te vluchten, hehe! Ik heb daar ooit een verhaal over geschreven (opgenomen in 'Het miljoen. Herinneringen & andere verzinsels', MG). En wat ik ook zo leuk vind, is dat als ik het ouderlijk huis of dat van oma binnenga die geur van oude wijnvaten er nog altijd is, hoewel er al jaren geen wijn meer gemaakt wordt. Het is alsof je door de kelderdeur in de tijd terugkeert". Het klinkt proustiaans: verliefd zoals de kleine Marcel op de hertogin de Guermites, de geuren van toen. Of ook bij het boekje van een heerlijke port die herinneringen terugkeren? "Neen ik ben te eenvoudig voor zulke intellectuele associaties. Ik drink wijn op een nogal genierterige en sobere manier en ga de smaak niet verpesten door er van die spelletjes aan toe te voegen. Lekker smaken en ruiken, verder niks. Wat ik wel jammer vind, is dat ik jaren geleden nog met het idee rondliep ooit naar Portugal terug te keren, er een lap grond te kopen en daar een wijngaard te beginnen. Maar helaas, het zal er wel nooit van komen".

GIECHELENDE VROUWEN EN GOEDE PORT

Het Portugese wijnwereldje is er één van raadsels en verrassingen. Wie in Porto beschonken, giechelende vrouwen tegen het lijf loopt, vindt in de Carvalho's boekje opheldering. "Ja, dat maakte op mij als kind al grote indruk. En ook nu bestaat die traditie nog: als een fles port breekt op het werk dan mogen de vrouwen die leegdrinken. Het is eentonig werk, flessen vullen,

kurken en in dozen zetten. Maar als je dan de hele dag portwijn drinkt, ben je tegen vijf of zes uur wel dronken. Als je daar nu rond die tijd over straat loopt, kan het gebeuren dat je lachende en dansende, gearmde en beschonken vrouwen ontmoet. Alsof het zestig jaar terug is". Maar ook de wijn verrast: wie een beetje zoekt, wacht een rijke oogst! "Wel, allereerst is die Sumagre een echte verrassing. In de Bairrada vind je mooie wijnen, zoals die van Luis Pato, als je maar niet verzot bent op oude jaargangen. Onverwacht goeie wijnen vind je in de Alentejo, Borba en Monsaraz, coöperaties die voortreffelijke wijn maken. Ben je een liefhebber van Vinho Verde koop er dan ééntje waar geen suiker aan toegevoegd is. Wijnen uit de Dourovallei, verloren plekken als Pinhel, een Barca Velha van Ferreira of een wijn van het Palace Hotel van Buçaco, er is zoveel. Als je er met de auto langskomt, ga even opzij staan. Maar je moet ook uitkijken: de Algarve maakt slechte wijn, die van Cartaxo zal ik nooit drinken. En al die fancy merken met vogeltjesnamen en zo, dat is goed voor argeloze toeristen. Als je naar een café of restaurant gaat, vraag dan in godsnaam een merknaam of de wijn van het huis. Meestal is zo'n open wijn erg goed, het is zonde om veel geld uit te geven. En die mysterieuze aantrekkingskracht van oude wijnen. Ja, bij portwijnen heb ik daar niets tegen, maar als je een Bairrada van meer dan tien jaar drinkt, zit u zichzelf te martelen. Niet alle oude wijnen zijn lekker". "Port de koning van de wijnen? Ik denk dat de wijn die je op een bepaald moment goed smaakt die titel verdient. Voor mij is portwijn bijzonder omdat het een drank is van harmonie. Drink je port in een geagiteerd gezelschap dan heb je de dag daarna gegarandeerd hoofdpijn. Het is wijn die wraak neemt. Maar in rust en vriendschappelijkheid samen een paar glaasjes drinken, dat is zalig". Mijn gastheer ontkurkt een Goyenechea, een donkere Argentijnse wijn, en zet een Sumagre klaar als afscheidsgeschenk. Hier in een buitenwijk van Amsterdam schrijft José Rentes de Carvalho, die al veel Hollandse nuchterheid in zich heeft opgezogen, aan zijn volgende roman, een verhaal over drugs. Hij werkt ook aan de zesde druk van zijn Portugal-gids, waarvan al meer dan 65.000 exemplaren zijn verkocht. We praten over zijn land, over Lissabon en Pessoa, over Porto en zijn restaurants, over de foto op de kaft van de roman *Laurentiustranen*: "die zware natuursteen, weet je dat dit een deel is van mijn voorouderlijk huis". Hij laat me *Amar* van

Fernando Madeira horen, een fado die in dit winterse Nederland weemoedig weerklinkt. Dit is zijn Portugal. En we drinken nog wat wijn, want het leven is niet altijd niets.

José Rentes de Carvalho:

-Wijngids voor Portugal. De Arbeiderspers, Amsterdam, 1992.

-Portugal, een gids voor vrienden, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1989.

-Portugal, een gids voor ontdekkers, Atlas, Amsterdam, Antwerpen, 2005.

Niet verschenen.